

Magyarságkutató Tudományos Társaság, Szabadka
A kisebbségkutatás 20 évének állomásai, jubileumi konferencia

Ricz András:

A határon átívelő Európai uniós programok hatásai a vajdasági magyarság helyzetére

Szabadka, 2011. december 17.

Háttér

- Európai Unió szomszédsági programok
- Kitorési lehetőség a vajdasági magyarság számára
- Fejlesztési források melyek többszörösét teszik ki a hazai és anyaországi támogatásoknak

Vizsgált terület

- Phare CBC
- Interreg
- IPA programok

- Vajdasági magyarság hatványozottan használhatja ki, alapozva az anyaországból származó tapasztalatokra és kapcsolatokra, valamint az új dolgok iránti nyitottságra, és rátermettségre.

Módszertan

- Egy hosszabb kutatási munka része
- Feltételezés: a vajdasági magyar nemzettest számára az Uniós források hoztak-e kézzel fogható eredményeket
- Megvizsgálja, az eddig lezajlott programok mennyire voltak eredményesek ebből a szempontból.
- Eddigi lezajlott programok (Phare CBC és Interreg) átfogó vizsgálata
- Jövőben a most megvalósítás alatt lévő IPA programok elemzése és kiértékelése

Területi együttműködések:

- Heterogén szervezeti struktúrái alakultak ki Európában
- Eurorégiók
- Egyre több „innováció”, nem csak az elnevezésükben, hanem a tartalmukat, jogi formájukat tekintve is

Határmenti együttműködés

- Két- vagy többoldalú megállapodáson alapul, amely legalább két ország, egymással földrajzilag határos, összefüggő területének helyi és/vagy regionális hatóságai között jön létre

Madridi Keretegyezmény

- Célja:
 - ösztönözze és megkönnyítse a helyi és regionális hatóságok határokon átnyúló megállapodásait,
 - hogy megteremtse a határmenti társulások/konzorciumok létrehozásának jogi keretfeltételeit.

EGTC

- Önálló jogi személyiségű EGTC, (vagy új elnevezésük szerint ETT)
- jogi keretfeltételek, melyek tartalommal való kitöltésével az euroregionális intézmények nem válnak új, önálló politikai-közigazgatási szereplővé, de – a többszintű kormányzás egyik kulcsszereplőjeként – aktív szerepet tölthetnek be a periférikus határtérségek gazdasági-társadalmi felzárkóztatásában

A magyar-szerb határszakaszon lezajlott programok

- Első a Phare 2003-as Magyar-Szerb Kísérleti Kisprojekt Alap: (PSPF – Pilot Small Projects Fund)
- Átfogó célja, a kisméretű, „emberek közötti”, határon átnyúló természetű, helyi közösségi fejlesztések támogatása, a határrégiók szereplőinek bevonásával.

A magyar-szerb határszakaszon lezajlott programok

- Fő támogatási területei: területfejlesztés, gazdaságfejlesztés, turizmus, humán-erőforrás fejlesztés (képzés, kulturális csere-programok), természet- és környezetvédelem
- Kis költségvetésű projektek, összes támogatási keret: 600.000 Euró,
- Támogatott projektek száma: 17

A magyar-szerb határszakaszon lezajlott programok

- A nyertes projekteknek több mint 1/3-a (37,5 %-a) dominánsan magyar projektnek számít, hat magyar projekt közül öt a teljesen magyar a vajdasági partner-szervezet magyar mivolta miatt.
- Okai a könnyebb kommunikáció, a korábban kialakult kapcsolatok, a területi szempont és a könnyebben érvényesíthető magyar–magyar kapcsolati tőke voltak.

Interreg III/A Magyarország – Szerbia és Montenegró Szomszédági Program (2004-2006)

- 3 pályázati kiírás, magyar szerb partnerség különböző fokon közös, tükör, különálló projektek
- Fő támogatási területei a következők: infrastruktúra-fejlesztés, környezetvédelem, üzletiinfrastruktúra-fejlesztés, vállalkozás-fejlesztés, intézmények és közösségek közötti együttműködés, kutatási együttműködés.
- Meghatározott jogosultsági terület

Interreg III/A Magyarország – Szerbia és Montenegró Szomszédági Program (2004-2006)

- A 2005-ös első kiírásban:
 - 2 millió Euró, allokálásával
 - 19 projektet támogatott a program Szerbiából,
 - 8 millió Euró allokálásával 16 nyertes projekt valósult meg Magyarországon

Nyertesek Vajdaságban jellemzően egyesületek és oktatási intézmények, kisebb mértékben községi önkormányzatok, a tartományi kormányzat és a közvállalatok, illetve vállalkozás-fejlesztési központok

- A 2006-os második kiírásban:
 - 4,3 millió Euró finanszírozással, összesen 34 nyertest hirdettek a két országban.

Némileg módosult a szerbiai nyertesek összetétele, elsősorban a közvállalatok hátrányára, és az önkormányzatok előnyére.

Interreg III/A Magyarország – Szerbia és Montenegró Szomszédási Program (2004-2006)

- A nyertes projekteknek a magyarsághoz való kapcsolódása a szempontjából az első kiírásban drasztikus visszaesés volt tapasztalható: a 19 projektből mindössze 2 ebből egy a tisztán magyar szervezeti projekt a másik pedig egy többségében magyarok által lakott önkormányzathoz köthető
- Hasonló arány a többi kiírásban is

Interreg III/A Magyarország – Szerbia és Montenegró Szomszédsági Program (2004-2006)

- Okai:
 - korábban csak tisztán magyarországi döntéshozatal e program során Szerbia és Magyarország közötti közös döntéshozatallá alakult át
 - nem a tartományi kormányzat volt a fő szereplő, hanem a belgrádi köztársasági kormány
 - a magyarországi pályázati szereplők a délvidéki magyar szervezetekkel szemben a sokkal erősebb tartományi és egyéb regionális intézményeket preferálták

Román-Szerb határon átívelő programok

- A Román-Szerb programban még kisebb a magyarság részvétele
- A jogosultsági területbe beletartozik a Tisza-mente bal partja is, ami a vajdasági magyarság számára Szabadkán kívül a tömböt jelenti
- Csak elszigetelt esetekben találkoztunk magyar irányultságú projektekkel, de ezek mindegyike magyar-magyar projekt volt, tehát a román fél is a bánási magyarság valamely civil szervezete volt

A projektek hatásai a vajdasági magyar lakosságra – következtetések

- Amely projekt hasznos az adott térségnek, az hasznos az ott élő magyarságnak is (infrastruktúra, képzések)
- Hatás minősége szerint nem mindegy ki a projekt gazda (önkormányzat, civil szervezet stb.)
- Menedzsment feladatokat is magyarok látják el, valamint a konkrét hasznosulás - pénzfelhasználás is magyar szervezeteket érint.

A projektek hatásai a vajdasági magyar lakosságra – következtetések

- Fejlesztési források megfelelő helyekre kerültek, de ezek csak lokális, egy-egy helyi közösség vagy jobbik esetben község/város szempontjából voltak eredményesek
- A vidéki társadalom számára nyújtanak fejlődési lehetőséget, ami a vajdasági demográfiai jellemzőkből kiindulva pozitívum így esélyt adnak a magyarság felzárkóztatására.

A projektek hatásai a vajdasági magyar lakosságra – következtetések

- Fejlődik a humán erőforrás háttér, amelyre építve a magyar nemzettest fejlődése kiegyensúlyozottabb lesz, a többségi nemzethez viszonyítva
- Vannak igazán életképes a lehetőségekkel élni tudó közösségek, illetve szervezetek, amelyek fejlődéséhez nagyban hozzájárulnak a külső források.

A projektek hatásai a vajdasági magyar lakosságra – következtetések

- A helyi kezdeményezések és a meglévő lehetőségek kihasználása, alulról jövő kezdeményezésként,
- Magyar-magyar kapcsolat áll fenn, tehát a három országban élő magyar nemzetiségű emberek közötti együttműködésről, ami a határmenti programok további indukálója lehet.

A projektek hatásai a vajdasági magyar lakosságra – következtetések

- A vajdasági magyarság számára még jelentős erőforrások allokálására van szükség, hogy bármilyen kézzel fogható eredménye legyen az összlakosság szempontjából a határmenti programoknak
- A 2007-2013-as programozási időszakban előrelátott fejlesztési források magukban hordozzák a fejlődés lehetőségét,

A projektek hatásai a vajdasági magyar lakosságra – következtetések

- A határmenti projektek elsődleges feladata Szerbia esetében, hogy **megalapozza a lehetőséget a későbbiek során elérhetővé váló előcsatlakozási alapok támogatásainak a minél nagyobb lekötésére**, melyben a vajdasági magyarságnak **nagy szerepe** lehet, ha élni tud a felkínált lehetőségekkel.

